Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 47 | Vilnius 1938 m. spalio 8 d. (šeštadienis) | Pirmi metai

Šiame numeryje

GERVĖČIAI DAVĖ GRAŽŲ PAVYZDĮ

Per paskutines kelias savaites, kada Europoje taika kabojo lyg ant plauko ir kada buvo susidaręs rimtas karo pavojus, visi buvo susirūpinę netikru rytojumi, visi buvo pamiršę kasdieninius savo rūpesčius — rūpestėlius. Todėl ir „Aide" skyrėme daug vietos svarbiems politiniams įvykiams, pamiršę savo gyvenimo svarbiuosius dalykus. Tačiau taip nebuvo. Mes nė valandai nepamiršome visų tų mažesnių ir didesnių mūsų gyvenimo rūpesčių, tik juos buvome atidėję ramesniam laikui.

Iš visos eilės mūsų gyvenimo rūpesčių, vienas svarbiausiųjų yra **tikybos mokymas lietuviškai**. Kaip žinia, šiais 1938—39 mokslo metais privatinių lietuviškų mokyklų liko labai maža, visos kitos lietuvių gyvenamose vietose pradžios mokyklos yra valdiškos. Kiek jų yra lietuviškų, lietuviškai—lenkiškų ir su lietuvių kalba, kaipo dalyku, — nežinia. Kuratorija iki šiol tikslių žinių nepaskelbė, kiek, kokių ir kuriose vietose yra mokyklų — nenurodė. O kol to nėra, negalime apie tas mokyklas ir kalbėti. Tačiau yra gyvo reikalo kalbėti apie tikybos dėstymą pradžios mokyklose.

Kalbant apie tai, reikia iš karto pasakyti aiškiai, kad ir šiuo klausimu sprendžiamąjį balsą turi **tėvai** ir, mūsų giliu įsitikinimu, **visi kunigai, o ypač lietuviai**, kuriems turi rūpėti, kad lietuvių gyvenamose vietose tikėjimo tiesų skelbimas, jų sąmoninimas žmonėse būtų tikslingas — racionalus.

Lietuviai tėvai vietomis iš tikro rimtai susirūpino, kad jų vaikai tikybos būtų mokinami gimtąja kalba. Labai gražų pavyzdį davė Gervėčių apylinkės lietuviai tėvai, kurie viską padarė, kad pradžios mokyklose, kurias lanko jų vaikai, tikyba būtų dėstoma lietuviškai. Tuo tikslu gervėtiškiai lankėsi pas arkivyskupą, buvo kuratorijoje, kur žodžiu ir raštu reikalavo tikybos dėstymo lietuviškai.

Kiek mums yra žinoma, ir vienoje ir kitoje įstaigoje, gervėtiškiams buvo pažadėta jų prašymas išklausyti.

Tačiau reikia čia pasakyti, kad vienos apylinkės lietuvių tėvų pastangų dar maža. Būtinai reikalinga, kad tikybos dėstymu lietuviškai susirūpintų ir visų kitų šio krašto apylinkių lietuviai, kurie žino, pas ką galima kreiptis. Tikybos dėstymo lietuviškai reikalavimas neprasižengia su įstatymais ir konstitucija, kuri leidžia daryti tokius žygius, nes tokios pastangos yra teisėtos.

Iš to mes darome išvadą, kad, jeigu visur lietuviai tėvai susirūpins, kad jų vaikai tikybos būtų mokomi lietuviškai, jei nepatingės kreiptis į inspektoratą, į kuratoriją ir į kuriją, tai jų teisėti reikalavimai gali būti ir patenkinti. O jeigu tėvų pastangas paremtų ir kunigai, tikybos dėstymas būtų tinkamai sutvarkytas.

Palietėme šį klausimą nors trumpai, tikėdamiesi, kad juo bus susirūpinta ir kad tikrai bus padarytos visos teisėtos pastangos kilniam dalykui įgyvendinti.

Spaudos ir meno parodos Lietuvoje

Ryšium su Lietuvos nepriklausomybės 20 metų sukaktuvėmis šiais metais numatyta yra Lietuvoje surengti didesnes spaudos ir meno parodas, kuriose bus atvaizduota visa per 20 nepriklausomo gyvenimo metų buvusi lietuviškoji spaudos ir meno kūryba.

Spaudos paroda numatyta surengti lapkričio mėnesį. Joje dalyvaus visi Lietuvos rašytojai. Taip pat numatyta yra parodoje įrengti ir kitur gyvenančių lietuvių spaudos skyrių, kuris pavaizduos kitokiose sąlygose atsiradusią ir gyvavusią lietuviškąją spaudą.

Meno spaudos paroda bus surengta gruodžio mėnesį ir truks iki 1939 m. sausio 15 d. Šioje parodoje bus pavaizduoti Lietuvos meno laimėjimai ir paskutinieji jo vaisiai. Parodoje bus išstatyti patys geriausieji ir vertingiausieji kūriniai. Joje taip pat dalyvaus su savo kūriniais ir užsienyje gyveną lietuviai dailininkai.

Geriausieji šios parodos kūriniai bus premijuojami.

Šių jubiliejinių metų proga Lietuvos Dailininkų Sąjunga ketina išleisti plačią meno monografiją.

Laisvas ar suimtas, gyvas ar jau sušaudytas?

Paskutiniu metu daugelyje Europos laikraščių pasirodė sensacingų žinių, kad pagarsėjęs Tolimųjų Rytų raudonosios armijos vadas maršalas Bliucheris esąs jau suimtas. O buvo ir tokių laikraščių, kurie pranešė, kad Bliucheris esąs sušaudytas.

Kaip iš tikro yra, tuo tarpu neaišku. Žinoma tik tiek, kad dar rugsėjo pradžioje maršalas Bliucheris buvo atšauktas iš Tolimųjų Rytų į Kijevą ir čia turėjęs pertvarkyti kariuomenę. Tačiau spaudoje apie jo veikimą naujoje vietoje mažai kas buvo rašoma. Dabar anglų dienraščiai praneša, kad maršalas Bliucheris tikrai esąs suimtas, o jo artimiausias bendradarbis, kavalerijos korpuso vadas Zotovas staigiai miręs. Spėjama, kad Zotovas nusižudė, bijodamas būti suimtas, kaipo „liaudies priešas". (Seniau Sovietų Rusijoje sumtieji komunistų vadai buvo kaltinami už santykių palaikymą su Leiba Trockiu, o dabar sugalvotas naujas kaltinimas — „liaudies priešas").

Ką pasiūlė prancūzai

Lenkijos ambasadorius išėjo iš Prancūzijos parlamento posėdžių

Šio mėn. 6 dieną Lenkijos oficiališkoji telegramų agentūra **Pat** paskelbė spaudoje šitokią žinią:

„Pasėdžiaujant vakar Prancūzijos parlamentui, atstovas Beržeri savo kalboje, kurioje rėmė Prancūzijos vyriausybės politiką, pareiškė, kad šalia Ispanijos ir žaliavos klausimų, Europoje reikalinga dar išspręsti Pamarės ir Dancigo klausimas.

Tuo metu, kai šiuos klausimus palietė atstovas Beržeri, Lenkijos ambasadorius demonstratyviai išėjo iš diplomatų ložos".

Tą pačią dieną Prancūzijos parlamente buvo gyvai svarstoma dabartinės vyriausybės vedama taikos politika. Po ilgų debatų, ministerių pirmininkas Deladie pareikalavo iš parlamento pasitikėjimo ir įgaliojimų finansiniems dalykams tvarkyti.

Telegramų pranešimu, parlamento daugumas narių, iš viso 331 atstovas balsavo už pasitikėjimą ir už įgaliojimus. Prieš vyriausybę balsavo tik komunistai ir keli kairieji, iš viso 78 atstovai.

Lenkų spaudos reakcija

Beveik visi lenkų laikraščiai griežtai užreagavo prieš atstovo Beržeri pareiškimą dėl Pamarės ir Dancigo.

Kai kurie lenkų laikraščiai rašo, kad atstovas Beržeri esą turėjęs kalbėti apie Alzacijos ir Lotaringijos klausimą, bet sumaišęs ir suminėjęs Pamarę ir Dancigą.

Varšuvoje žinomas dienraštis „Kurjes Poranny" ta proga rašo:

„Negirdėtas prancūzų parlamento atstovo pareiškimas yra dar vienas įrodymas, kaip Sekvanos (upė, tekanti pro Paryžių) sąjungininkai įvertina Lenkiją. Prancūzų politika nuvedė tą kraštą į siaurą be išeities gatvę.

Todėl teisingai Prancūzijoje vis daugiau kalbama apie ligšiolinės Prancūzijos užsienio politikos reviziją".

Anglijos parlamente apie Lenkijos-Čekoslovakijos santykius

Lenkų spauda praneša, kad šio mėn. 5 dieną Anglijos parlamento posėdžių metu iš darbo ir liberalų partijų buvo du kartu paklaustas premjeras apie Lenkijos - Čekoslovakijos santykius.

Darbo partijos atstovas Price paklausė, ar premjeras Čemberlenas, žadėdamas Miuncheno konferencijoje garantuoti Čekoslovakijos sienas, žinojo apie Lenkijos vyriausybės sumanymą užimti čekų teritorijas. Į tai Čemberlenas atsakė, kad negalėjo žinoti to sumanymo, nes „Lenkijos vyriausybės ultimatumas, kuriuo buvo reikalaujama tuojau atiduoti teritoriją, buvo įteiktas rugsėjo 30 dieną vakare. Todėl Lenkijos vyriausybės sumanymas keturių didžvalstybių atstovams nebuvo žinomas ir rugsėjo 29 dieną Miunchene negalėjo būti svarstomas". Toliau buvo paklaustas, ar Anglijos vyriausybė palaikė ryšius su Lenkijos vyriausybe dėl galimo čekų teritorijos okupavimo, Čemberlenas atsakė neigiamai. Pagaliau, liberalų partijos atstovas Manderas paklausė, ar Miunchene buvo svarstomas Karpatų rusinų žemių padalinimas tarp Vengrijos ir Lenkijos, Čemberlenas atsakė, kad tokio klausimo iš viso nebuvo svarstyta.

Keturių paktas gali būti atgaivintas

Jau buvo rašyta, kad po Miuncheno konferencijos nutarimų, spaudoje pasirodė žinių apie keturių pakto atgaivinimą. Prieš tai pasisakė tik italų spauda. Tačiau gaunamos iš Londono žinios aiškiai sako, kad keturių paktas tikrai galėsiąs būti atgaivintas.

Štai šio mėn. 5 dienos Anglijos parlamento, svarstant Miuncheno konferencijos nutarimus, iždo ministeris Seimonas vyriausybės vardu paskaitė svarbią deklaraciją, kurioje ir buvo paliestas keturių pakto klausimas.

Visų pirmą Anglijos vyriausybei svarbu išlyginti susidariusią tarp demokratinių ir diktatoriškų valstybių bedugnę. Čia turima galvoje iš vienos pusės Prancūzija ir Anglija, iš antros pusės — Italija ir Vokietija. Anglų vyriausybė labai norėtų, kad šios visos keturios didžvalstybės, Europos taikos gerovei, galėtų susikalbėti. Tai jau ir būtų žinomas keturių paktas.

Bet ta proga ministeris Seimonas pridūrė, kad, jei ir bus atgaivintas Keturių paktas, tai jis neprimes savo valios kitoms Europos valstybėms. Jei susidarytų nuomonių skirtumų, tai jas galima išlyginti laisvai tariantis kaip su didžvalstybėmis, taip ir su mažomis valstybėmis.

Tiek pasakė atsakingas už savo žodžius Anglijos politikas. Atsiminus dabartinę Čekoslovakijos padėtį, aiškiai matome, kad žodžiai sau, o darbai sau.

Čekoslovakijos Prezidentas EDVARDAS BENEŠAS

Atsistatydino Čekoslovakijos prezidentas

Šio mėn. 5 dieną atsistatydino ligšiolinis Čekoslovakijos prezidentas d-ras Edvardas Benešas. Apie tai prezidentas Benešas pranešė laišku premjerui generolui Syrovy, kuris laikinai eis prezidento pareigas.

Pagal Čekoslovakijos konstituciją prezidentą renka seimo ir senato atstovai. Bet dabar, kaip žinia, abeji Čekoslovakijos įstatymdavybės rūmai yra paleisti. Tuo būdu generolui Syrovy teks eiti prezidento pareigas iki bus išrinktas naujas parlamentas.

Telegramų pranešimu, prezidentas Benešas savo laiške generolui Syrovy tarp kitko pažymėjo, kad atsistatydina nenorėdamas pakenkti naujai Čekoslovakijai sudaryti santykius su savo kaimyninėmis valstybėmis.

Prezidento Benešo atsistatydinimas visoje Europoje padarė nepaprastą įspūdį.

Prancūzai gailisi

Beveik visi prancūzų laikraščiai daug skiria vietos prezidentui Benešui, kuris, kaip žinia, buvo uolus gerų santykių su Prancūzija šalininkas. Kai kurie prancūzų laikraščiai rašo, kad pasitraukus prezidentui Benešui, nėra jokios vilties atgaivinti Čekoslovakijos — Prancūzijos gerus santykius. Prancūzų spauda juo labiau apgailestauja prezidentą Benešą, kad jam atsistatydinus, Čekoslovakija galėsianti sueiti į artimesnius santykius su Vokietija ir tada prancūzai vidurinėje Europoje ir nosies negalės įkišti.

O vokiečiai patenkinti

Kaip žinia, dar tik prasidėjus Vokietijos - Čekoslovakijos konfliktui dėl Sudetų vokiečių, visi Berlyno laikraščiai smarkiai puolė prezidentą Benešą, kai kurie reikalaudami jo atsistatydinimo. Toksai vokiečių nusistatymas buvo suprantamas, nes prezidentas Benešas buvo didelis gerų santykių su Prancūzija šalininkas. Dabar, kai Benešas atsistatydino, tuo pačiu sugriuvo Prancūzijos politikos pamatai ir vokiečiai turi atvirą kelią. Todėl nieko nuostabaus, kad dabar kai kurie vokiečių laikraščiai jau pradėjo palankiai rašyti apie čekų tautą, nors dar neseniai čekus žemino. Pasak vieno vokiečių laikraščio, dabar

„Vokiečių tauta esanti pasirengusi prie glaudaus bendradarbiavimo su kaimynine čekų tauta, kuri istorijoje yra žinoma kaipo didvyrių tauta".

Paskutinės žinios praneša, kad prezidentas Benešas šio mėn. 6 dieną išvažiavo iš Prahos.

Ko nustojo Čekoslovakija netekusi Sudetų?

Anglų dienraštis „Daily Herald" praneša, ko neteks Čekoslovakija, priėmusi anglų — prancūzų planą. Laikraščio pranešimu, Čekoslovakija nustosianti ne tik Sudetų vokiečių, bet ir 382.000 čekų. Tačiau jei Čekoslovakija būtų priėmusi Hitlerio planą, tai būtų nustojusi kartu su sudetais dar 836.000 čekų. Apie 450 valsčių, kurios Hitleris norėjo paimti spalių 1 dieną, esą apgyventi vien čekų. Vokietija reikalaujanti iš Čekoslovakijos ir tų sričių, kur vienoje vietoje gyvena vien tiktai vokiečiai, nors aplinkui gyvena vien tik čekai.

Karo atžvilgiu Čekoslovakijos tolimesnis likimas būsiąs nekoks. Vokietija Čekoslovakiją kontroliuosianti nuo savo kalnuotos sienos.

Vokiečiams atiteks čekų sustiprinimai, kurie verti 50 milijonų svarų sterlingų. Jie gaunami be jokio atlyginimo. Čekoslovakija nustosianti ir geležinkelių, o taip pat riedmenų, radijo stočių, kariuomenės sandėlių ir savivaldybių pastatų. Už visa tai čekoslovakai negaus jokio atlyginimo. Šitaip apkarpyta Čekoslovakija turės didelių ūkio sunkenybių. Vokietija beveik paims visas Čekoslovakijos anglių kasyklas, o taip pat didelę dalį geležies rūdos kasyklų. Vokietijai taip pat atiteks didelė tekstilės pramonės dalis. Taip pat čekai neteks ir didelių chemijos fabrikų, kurie yra pastatyti čekoslovakų išteklių. Be to, prijungus Sudetus prie Vokietijos, Čekoslovakija nustos visos eilės stiklo ir kitų fabrikų.

Organizuokime knygos skaitymą

ś 1936 metus turėjome sodžiuje per 150 skaityklų, apie porą šimtų draugijų skyrių knygynėlių ir dar keliolika mokyklų knygynėlių; be to, Vilniuje buvo Šv. Kazimiero ir Ryto Draugijų centraliniai knygynai, kur skaityklos ir skyriai galėjo gauti knygų savo knygynėliams papildyti arba nebeskaitomas pakeisti naujomis. Iš to viso per dvejus pastaruosius metus nieko mums nebeliko. Konstatuoju faktą: sodžius ir miestas neturi lietuviškų knygynų bibliotekų platesnei visuomenei.

Toliau palaikykime tikru, kad sodžius moka skaityti lietuvišką knygą, jos yra reikalingas ir jos pasiilgsta. Apie tai kalba ne tik faktas ankstyvesnio buvimo kelių šimtų knygynėlių, bet ir sodiečių balsai, kurie pasiekia mus jau pasikalbėjimuose per laiškus.

Knygos pareikalavimą tenkino sodietis per šiuos 2 metus privačiai ir neorganizuotai. Pirkosi asmeniškai, skolinosi pas pažįstamus ir skaitė. Tai nebuvo patenkinamas aprūpinamas; tuo būdu malšino tik patį didįjį badą ir tik vikresnieji ir apsukresnieji vienetai. Kiti likdavo be knygos.

Neigiamai veikė, be to, skaitytojus baimė atsakomybės už lietuviškos knygos turėjimą. Pastarųjų dvejų metų įvykiai-kratos, bylos uždarinėjimai — pakirto pasitikėjimą teisėtumu knygą laikant. Nekalčiausios, čia pat išleistos ir cenzūrą praėjusios knygos būdavo paimamos per kratas. Skaitytojas dezorientavosi ir ėmė bijoti savo šėšelio, vengti nekalčiausios knygos. „Dar prisikabins, teisinkis" — ir stūmė tą savo lietuvišką knygą į šalį, kaip tas pasakos rusas skenduolį, palikdamas jį prieš savo sąžinės balsą nepalaidotą. Visa tai nėra mums naudinga ir sudaro rimtą pavojų tautinei sąmonei ir žmonių kultūrėjimui.

Smūgių prislėgti ir įvykių iš vagos išmušti, sustojome ir dairomės, dairėmės, dairėmės laukdami padėties išryškėjimo. Gal gi pakitės... Praėjo dveji metai ir knygos atžvilgu padėtis nepakitėjo ir nieko nežinome, ar pakitės. Gandais tikėti ir laukti nėra išmintinga. Reikia skaitytis su susidariusia būkle ir ieškoti naujų galimybių. Prie senųjų gal kada ir prieisime, bet tik nestovėdami vietoje ir skųsdamiesi, bet judėdami ir veikdami.

Metas atgauti sąmonę, atsipeikėti ir imtis griuvėsiuose naujas gyvenimas statyti.

Pirmiausia, atsikratykime baime. Turiu galvoje ne paskirus vienetus ar vadus, bet plačiąsias mases. Išsiaiškinkime sau, kas teisėta ir galima daryti, nors kai kam ir tai nemalonu būtų, o kas neteisėta ir reikia vengti. Kas teisėta lietuviškos knygos klausimu?

Valstybės įstatymų neuždrausta turėti ir skaityti lietuvišką knygą, jei ji nėra arba nukreipta prieš valstybę ir lenkų tautą arba valdžios aiškiai uždrausta platinti. Kurios knygos uždraustos arba kurios gali būti aiškinamos, kaipo nukreiptos prieš valstybę arba lenkų tautą, dalykas nėra pakankamai paaiškėjęs. Bendrieji dėsniai galima visaip aiškinti ir visaip taikinti. Paskutiniųjų metų praktika nebuvo mums palanki, čia dažniausiai viršų imdavo nepalankieji aiškinimai ir griežtieji vykinimai. Taigi šioje srityje tenka laikytis apdairumo, kad nesukeltume nereikalingų ir brangiai atseinamų bylų. Tam gaila lėšų, sveikatos ir laiko.

Betgi savo knygynuose turime be dvejavimo knygų, kuriose visai nėra politikos ir kurios nė iš tolo nekliudo nei lenkų valstybės, nei tautos. Šitokios knygos galima turėti, skaityti ir platinti — tai ne tik mūsų teisė, bet ir pareiga. Kitaip pajustume atsakingi Dievui, Tautai ir netgi sau, savo asmenybei.

Eiliniam piliečiui sunku žinoti visų knygų teisėtumas, reikia, kad jis galėtų pasitikėti knygynais, kurie knygas parduoda. Vilniaus lietuviški knygynai privalo pagaminti galimų Lenkijoje vartoti lietuviškų knygų katalogus ir nuolat juos papildinėti naujai išleidžiamomis knygomis. Reikia, kad jie turėtų pas save vyriausybės uždraustų Lenkijoje knygų sąrašą ir jį taip pat su laiku papildytų, aktualizuotų. Reikia, kad išaiškintų teisėtumą abejotų knygų. Pristatyti cenzūrai ir gauti *raštu* leidimą, kad pirkėjas nepatektų į teisėtumo duobę ar spąstus. Sutinku, kad valstybės įstaigos nelabai norės cenzūruoti svetur išleistų knygų, bet turime surasti išeitį. Negalime palikti dalykų, kaip ligi šiol buvo. Knygynai gaudavo knygas per muitines ir storastiją, pardavinėdavo laisvai, o paskui pirkėjams susidarydavo bylos ir nesusirasdavo įrodymų, kad storastija praleido. Taip nukentėdavo geros valios nekalti žmonės. Čia aiškumas būtinas, juo suinteresuota visuomenė, jis turi atsirasti. Antra, reikia sau išsiaiškinti, kad gerą, neuždraustą lietuvišką knygą gali kiekvienas turėti, skaityti ir duoti kitiems skaityti. Už tuos darbus negali būti niekas teisėtai baudžiamas. Todėl nėra jokio reikalo slėpti gera lietuviška knyga: mūsų pirkioje gali būti atviroje vietoje; nėra reikalo taip pat slapstytis su tuo, kad paskoliname kaimynui ar draugui paskaityti savąją knygą. Tai vis nepamatuota baimė ir šios rūšies slapstymasis gali tik sukelti kaimynuose ir konfidentuose nereikalingo įtarimo, kurs gali privesti prie kratos ir sujungtų su tuo ir iš to kylančių nesmagumų.

Kitas jau dalykas atsigabenti daugiau knygų ir jas pardavinėti be išpirkto leidimo prekiauti. Taip darydami galime susilaukti pabaudos. Bet važiuojant miestan, galima iš prašančių atvežti knygų, paimti pinigų ir tai bus patarnavimas, ne prekyba.

Gal kas prisiminęs netolimą praeitį pasakys: Tas ir tas mano pažįstamas, šv. Kazimiero knygynėlio knygininkas, davė gerą knygą, o buvo nubaustas. Jei teisėtai buvo nubaustas, tai tik todėl, kad davė knygas ne nariams, kai knygynėlis buvo užregistuotas vien nariams. Jei jis būtų davęs knygą nuo savęs, o ne iš knygynėlio, būtų buvęs tvarkoje. Vadinasi, daugiau apdairumo, o išeitis atsiras.

Tiek apie knygos turėjimo teisėtumą. Kaip suorganizuoti teisėtos knygos tiekimą, telieka kitam kartui.

A. Radeika.

Amatininkų draugijos reikalas

Kultūringose kraštuose, kur nuo senų laikų visokio užsiėmimo žmonės yra susimetę į visą eilę draugijų, apie organizacijos reikalingumą daug kalbėti netenka.

Mūsų krašte, kurio kryžiaus keliai buvo nužymėti baudžiavos botago smūgiais, žmonės ilgai dar nemokėjo suprasti, kaip reikiant, kokią turi reikšmę žmonių susibūrimas į krūvą. Dvaro laukai, mūsų tėvų protėvių prakaitu aplaistyti, dvarai, į kuriuos eidavo senovės lietuvis trilinkas susilenkdamas, buvo ne kultūros, bet pažeminimo ir išnaudojimo židiniai. Iš tokių židinių negalėjo, žinoma, išaugti visuomeniškai atkutęs ir subrendęs žmogus. Tik jau pokariniais laikais, kada buvo proga ir ūkininkui iškilti, kada pavyko savo sūnų išleisti į gydytojus, advokatus, mokytojus, organizacijos reikšmė pasidarė aiškėlesnė visiems, o ypačiai jaunimui suprantamesnė. Dabar jau niekas savajai organizacijai nesipriešintų ir mielai ją norėtų matyti įsikūrusią savo kaime. Rodo tai kad ir tie prašymai, kuriuos gausiai į Varšuvą siuntė mūsų kaimas pavasarį.

Visi savo raštuose norėjo ir prašė draugijų. Iš to gali būti viena gana aiški išvada: mūsų kaimas jau supranta ir įvertina savo draugijos reikšmę, tik suprasdamas turi parodyti dar daugiau savo judrumo ir iniciatyvos.

Tos draugijos, kurių skyrių buvo gausu mūsų kaime, ėjo į mūsų kaimiečių tarpą, jei taip galima pasakyti, ne iš apačios, bet iš viršaus. Kas nors, sumanęs įsisteigti savo kaime bet kurios draugijos skyrių, šiaip ar taip turėdavo susisiekti su centru, kurs pasiuntėdavo savo instruktorių, paskaitininką ar šiaip duodavo kokią „pirmąją pagalbą". Ir tiesa, gražus, darnus santykių palaikymas centro su skyriais buvo daugeliu atvejų naudingas. Pradžioje, kuriant mūsų kaime organizuoto gyvenimo sąvoką, kitaip ir padaryti buvo neįmanoma. Šiandie sąlygos kitokios. Savo kaime nieko neturime. Laukiame, kada mums bus grąžinta, kas atimta. Bet laukti maža. Tegul sau ir atidarys kada nors mūsų draugijas ir skyrius. Tačiau, rodos, visai nekenktų, kad *mūsų kaimas pats* pamėgintų įsikurti kokią draugiją. Šiandie laikas jau mūsų apačiai pareikšti savo organizacinį instinktą, norą burtis į draugijas. Antai kituose kraštuose ūkininkai, amatininkai ir kitokių profesijų žmonės, turėdami labai daug bendrų reikalų, stengiasi juos bendrai ir atlikti, buriasi į draugijas. Visų drauge pareikštas balsas kokiu nors reikalu greičiau girdimas ir išklausomas. Visiems lengviau laimėti siekiamąjį tikslą.

Mūsų krašte, pavyzdžiui, yra gana daug lietuvių amatininkų, kurie gyvena visai palaidai, dažnai vienas kito neapsikęsdami dėl konkurencijos ar dėl kitų kokių, kartais visai nereikšmingų, dalykų. Amatininkų tarpe yra visokių, senų dar prieškarinių meisterių ir jaunų ar pusjaunių pokarinių. Visi jie dabar yra išsiblaškę, vienas kito dažnai nepažįsta ir nepalaiko jokių tarpusavio santykių. Ir visi jie, be abejo, turi begales visokių reikalų, norų, tikslų, kurių šiandie pavieniui negali atsiekti. Visus juos, be abejo, kartais vienas kitas nenuorama ir nuskriaudžia, o jie negali nei savo skriaudos atitaisyti nei teisingų reikalavimų patenkinti. Gyvename tokį metą, kada visur savas savąjį stengiasi palaikyti. Su kitais, vadinamaisiais svetimais, kovojama visokiomis priemonėmis. Todėl savasis prie savojo turi ir glaustis. Čia pravartu atsiminti vienybės ir susibūrimo reikšmė, vaizduojama visų žinomoje mūsų pasakoje apie tėvą, sūnus ir nesulaužomą šluotą. Vienybėje ir šluotražis nelūžta, o ką jau kalbėti apie žmogų.

Kada mūsų visuomenės kaikurie veikėjai, nesulaukdami senųjų draugijų, kreipėsi prašydami naujųjų, tai gavo šitokį atsakymą: esą kuriamoji draugija būsianti pavojinga viešajam ramumui ir todėl jai nesą galima įsikurti. Dabar, pasirodo, jau iš anksto žinoma, kuri draugija bus pavojinga viešajai tvarkai, kuri ne. Reikėtų lietuviams amatininkams, ar amatininkų iniciatorių grupei pamėginti kurti šio krašto lietuvių amatininkų draugiją, į kurią galėtų įsirašyti kiekvienas šio krašto lietuvis siuvėjas, šaltkalvis, račius, kalvis ir t. t. Visa visuomenė, man rodos, šitokią lietuvių amatininkų sąjungą sutiktų su džiaugsmu, o be to įdomu gi, ar amatininkai, kurie kaukši plaktukais, zvirbia mašinomis ir pučia dumplėmis, bus taip pat viešosios „ramybės ardytojai", neverti pasitikėjimo, ar bus palaikyti visai pakenčiamais žmonėmis, be kurių neapseina net ir viešosios ramybės bei tvarkos saugotojai.

Šiaip ar taip galvosime, pamėginti steigti šio krašto lietuvių amatininkų draugiją vistiek reikia. Tad ilgai negalvoję ir pamėginkime. Iniciatyvą čia turėtų, rodos, paimti į savo rankas tie amatininkai, kurie jau yra buvę kokiose draugijose, mokyklose ir daugiau nusimano apie organizacinį gyvenimą. Pavykus įsteigti tokią draugiją, suburtume visus savo amatininkus ir turėtume iš to nemaža visokios naudos.

Lūšėnas.

— Kaune ilgus metus buvo leidžiamas spaudos biuletenis „Talka" skiriamas užsienyje leidžiamiems lietuvių laikraščiams. „Talką" ilgus metus redagavo A. Bružas. Dabar, įsteigus Visuomeninio Darbo Vadybą, „Talkos" biuletenis nustojo ėjęs; vietoj jo leidžiamas „V. D. V. Biuletenis", kuris taip pat skiriamas užsienio lietuvių laikraščiams.

— Neseniai Varšuvos apygardos teismo sprendimu, buvo sulaikytas dienraščio „Nowa Rzeczpospolita" leidimas. Dabar spaudoje pasirodė žinių, kad netrukus bus pradėtas leisti naujas dienraštis „Herold".

— Prancūzijos vyriausybė žadanti išleisti „Geltonąją Knygą", kurioje bus įdėti visi dokumentai, susiję su paskutiniais Europos politinio gyvenimo įvykiais.

DRAS MARTYNAS YČAS. 3)

ATSIMINIMAI

Nepriklausomybės keliais

Po kiek laiko gubernatorius Veriovkinas gavo telegramą iš Neidgardo, kad .Vilniaus skyrius carienės patvirtintas ir jau paskirta pašalpa po 15.000 rbl. kas mėnuo, iš kurių 10.000 rbl. lietuvių organizacijoms. Ta žinia taip netikėta buvo ne tik lenkams, rusams ir žydams, bet ir patiems lietuviams. O gal telegramoje įsibrovė klaida? Bet kai ta suma įplaukė, tada ir trumparegiai praregėjo.

Visi, ypač lenkai, ėmė reikšti nepasitenkinimą Neidgardui, o lietuviai džiaugėsi ir triumfavo. Toks Neidgardo lėšų paskirstymas buvo suprantamas ir teisingas. Pabėgėlių tuomet daugiausia buvo kaip tik mūsų Komiteto įstaigose. Jau tada niekas nesakė, kad mums perdaug 10.000 rb. mėnesiui, o po kiek laiko net imta Komiteto narių murmėti, kad, girdi, ką čia mums skirią! Velyk nieko nebūtų skyrę, tai bent žinotume, kad neduoda... Apetitas atsiranda bevalgant!

Iš šių 10.000 rbl. 500 rbl. buvo duota Laikinajam Lietuvių Komitetui, o 9.500 rbl.—naujajam, Centro Komitetui Draugijos dėl karo nukentėjusiems šelpti.

Nuo šio laiko Vilniaus lietuvių organizacijos pasijuto stovį ant tvirtesnių pamatų, o paskiri asmens su didesne energija ir atsidėjimu ėmėsi pagalbos darbo dėl karo nukentėjusiems savo tautiečiams.

Jau tada paaiškėjo, kad Lietuvių Laikinasis Komitetas su aprėžtu Vilniaus miesto ribomis veikimu nepatenkina reikalingų pašalpos žmonių, atsidūrusių kitose Lietuvos vietose. Todėl Komiteto nariai ir V. Dumos atstovai, pasiskirstę rajonais, nutarė apvažiuoti Lietuvą ir vietose ištirti nukentėjusių dėl karo žmonių reikalą. Buvo didelio reikalo susirūpinti steigimu tokios organizacijos, kurios veikimo plotas apimtų visą Lietuvą: Vilniaus, Gardino, Kauno ir Suvalkų gubernijas. Tokia organizacija turėtų atstovauti visos Lietuvos šelpimą centralinėse valstybės įstaigose. Šis reikalas visiems buvo aiškus. Aš parašiau tokios organizacijos statutą ir pateikiau visų V. Dumų atstovų suvažiavimui pritarti, kurie tuo metu buvo suvažiavę Vilniuje politikos reikalais.

Tuo tarpu, važinėdami pafrontėmis, tyrėme nukentėjusias nuo karo vietas ir žmones. Ir aš, pasikvietęs sekretorium Stasį Šimkų ir gavęs iš Kauno gubernatoriaus Griazevo, kuris jau buvo persikraustęs su savo įstaigomis į Panevėžį, lydimąjį lakštą pašto arkliais naudotis, išvažiavau į pafrontę Žemaitijos lankyti.

Pradėjau nuo Laižuvos miestelio, kur gyveno simpatingas, meilus ir visados mums draugiškas klebonas kun. Juozas Tumas. Jis mus priėmė, kaip savo tikrus brolius, vaišino, skaitė savo raštus ištisą vakarą, iš kurių mano atminty pasiliko „Juodžiaus kelmas" (apsakymėlis). Visą kiaurą naktį politikavę, Lietuvos ateitį spėlioję, karo baisenybes viens kitam atpasakoję, linksmų anekdotų prisiklausę, leidomės iš ryto toliau į Žemaitiją. Keliavome arkliais į Viekšnius.

Kaip aplenksi kun. V. Jarulaitį, savo seną pažįstamą, pirmosios V. Dumos atstovą, šviesų ir malonų vyrą, su kuriuo susieiti ir pasikalbėti būdavo tikras malonumas! Jis plačia vaga varė žemės mobilizavimo politiką, konkuruodamas su Valstiečių banku, kolonizavusiu Lietuvą rusais. Kun. V. Jarulaitis, suorganizavęs lietuvių bendrovę, supirkinėjo iš bankrutuojančių dvarininkų žemes ir jas pardavinėjo mažesniais plotais lietuviams, tuo užkirsdamas kelią rusifikacijos politikai. Žinoma, tai buvo tik mažos pastangos, bet buvo daug padaryta ir su kukliais kapitalais. Jis buvo vienas karščiausių rėmėjų lietuvių V. Dumos atstovų komiteto vadovavimo idėjos. Nepartyviškai galvodamas, jis manė, kad atstovauti Lietuvai šiais sunkiais karo laikais turį vieningai ir sutartinai buvusieji bei dabartiniai V. Dumos atstovai. Kaip tik neseniai buvome Vilniuje suvažiavę ir nusivylę, dėl partinių sumetimų negalėję tokiu svarbiu istoriniu momentu surasti bendros kalbos.

Šis kampelis dar nebuvo karo audros paliestas. Bet žmonės jau buvo gerai įbauginti galvijų, arklių, pašaro ir maisto rekvizicijomis, kurios jau buvo skaudžiai palietusios visą Žemaitiją. Daugelis buvo susisieloję dėl savų giminaičių, paimtų į karą, ir su dideliu nerimu laukė, kas bus toliau. O dangus vis labiau ir labiau niaukėsi...

Buvo sekmadienis. Žmonių prisikimšusi bažnyčia meldėsi prie Visagalio Sosto juodiems debesims išblaškyti. Stasys Šimkus, kun. Jarulaičio prašomas, sėdo prie vargonų. Ir suūžė liūdnais akordais vargonai, pindami lietuviškus motyvus ir pagaudami susimąsčiusį maldininką iki pat sielos gelmių... Šventų giesmių melodijos pynėsi su liaudies dainų fragmentais... Tai buvo nepaprastas Viekšniams koncertas. O Prūsijos pasienyje, mūsų Mažosios Lietuvos žemėje, jau baubė armotos, kurių trenksmas veikiai pasieks ir šį ramų kampelį ir sudrums Ventos tyrą vandenėlį... Dėl šio ramumo kilo nerimas.

Iš Viekšnių važiavome Telšių link. Jau ėmė tai šen, tai ten rodytis kariuomenės gurguolės, o už Telšių jau pradėjome ir kariuomenės dalis sutikinėti. Buvo tai daugiausia atsarginiai kareiviai, ant kurių didelių kepurių kryžių buvo užrašyta: „Za vieru, caria i otečestvo".

Per Skirsnemunę ir Šilalę nuvykome į Seredžių, kur buvo prieš 10 dienų didelis mūšis. Vokiečiai apšaudė rusų pozicijas iš anos Nemuno pusės ir nugriovė armotos šūviu bažnyčios bokštą. Kunigas Breiva ir kun. Alekna papasakojo mums daug įvairių scenų iš apšaudymo dienų.

Važiuodami į Kauną sustojome Raudondvary, kur apžiūrėjome ką tik rusų komandos įsakymu sugriautą iki pat pamatų bažnyčią. Sako, buvę paliepta būtinai suardyti, nes kliudžiusi iš Kauno tvirtovės šaudyti į vokiečius. Klebono žodžiais, bažnyčia būtų likusi sveika, jei jis būtų suskubęs surinkti kelis šimtus rublių kyšio. Ji buvusi daili ir stilinga, kopija Biržų bažnyčios.

(B. d.)

Lietuvos policijos iškilmės spalių 1 ir 2 dienomis. Viduryje Respublikos Prezidentas Antanas Smetona sako kalbą išsirikiavusiems Nepriklausomybės aikštėje policijos daliniams; greta jo vidaus reikalų ministeris pulk. S. Leonas ir viceministeris pulk. B. Giedraitis. Iš šalių raitosios ir pėsčiosios policijos daliniai.

1938 m. rugsėjo 30 diena

Šioji data pereis į istoriją. Istorikai galės ją vadinti persilaužimo diena, kurioje žuvo sudaryta Versalyje Europos tvarka, politinės doktrinos, politikos pagrindai, kuriais rėmėsi per 20 metų Europos jėgų pusiausvyra. Dabar formuosis naujos doktrinos, nauji blokai, nauja jėgų pusiausvyra, naujas gyvenimas, apie kurio ateitį sunku pranašauti.

Vieni šią datą minės, kaipo taikos triumfo dieną, vadins jos vardu gatves, statys paminklus. Prie šios grupės galime drąsiai skaityti Vokietiją. Hitleris, kuris mokėjo reikalauti ir grūmoti, daug laimėjo ir jis bus skelbiamas taikos statytoju, nors prie jos visai neprisidėjo. Anglai ir prancūzai, kurie dabar džiaugiasi, po kiek laiko nustos džiūgavę ir 1938 metų rugsėjo 30 dieną minės kaipo datą, nuo kurios jų galybės žvaigždė pradėjo temti. Mažosios tautos ta data visai nesidžiaugs, nes kaip sako anglų darbininkų vadas Fenner Brocway: „Keturių paktas sudarė vieningą frontą Vokietijos — Italijos fašizmo ir Prancūzijos — Anglijos imperializmo, kad viešpatautų pasaulyje ant mažesniųjų tautų". Jos išskyrė Ameriką ir Sovietų Rusiją, su kuria, galima sakyti, nutraukė tokiu būdu ankstyvesnius ryšius. Čekoslovakijai bus toji diena gedulo diena. Žemę, kurioje gyveno jų tėvai per 1.500 metų, turėjo atiduoti tam, prieš ką negalėjo atsispirti. Toji diena bus pamoka ne tik Čekoslovakijai, bet ir visoms mažesnėms tautoms, kad kitais pasitikėti negalima, kad kiekvienas žiūri savo interesų, ir jeigu tik savieji interesai reikalaus ginti kitus, tik tuomet juos gins.

1938 metais rugsėjo 30 dieną įvyko du svarbūs įvykiai, kurie turės Europos tolimesniame gyvenime įtaką. 1. Pasirašymas didžiųjų valstybių Vokietijos, Italijos, Prancūzijos ir Anglijos atstovų sutarties, kurią padiktavo Hitleris. 2. Hitlerio ir Čemberleno bendras pranešimas, pagal kurį tos dvi valstybės pasiryžta tarp savęs niekuomet nekariauti.

Kokią situaciją sudarė šie du dokumentai Europoje? Pirmas dekumentas davė Europai taiką. „Taika,—sako „Le Jour—Echo do Paris",—bet ne triumfas, šioji taika daug mums kaštavo".

Prancūzų spauda pasidalinusi yra į dvi grupes. Vieni džiaugiasi, kiti laikosi šaltai ir primena, kad džiaugtis nėra ko; atvirkščiai, reikia liūdėti ir budėti, nes jinai smarkiai nusilpnino Vakarų Europos valstybių prestižą ir jėgą.

Vakarų demokratinės galybės Prancūzija ir Anglija nustojo pasitikėjimo ir ateityje negalės įsigyti sąjungininkių, nes tautos, kuriomis gresia pavojus iš Vokietijos, irgi apsivylė. Jos tikėjosi visuomet, kad Anglija atsistos jų pusėje ir jas gins. Dabar Anglija išsižadėjo ką nors ginti, ji karo nenori, ar bijo, ji tik nori kalbėti.

Antras įvykis tai Čemberleno - Hitlerio pareiškimas, kuris įnešė ne tik Prancūzijos visuomenėje tam tikrą kartumą, nemalonų jausmą, bet rado priešininkų net Anglijos ministerių kabinete. Karo laivyno ministeris Duff Cooper, sužinojęs apie tą notą, pasidavė dimisijon. Prancūzų kai kurie laikraščiai cituoja Hitlerio „Mein Kampf" ištraukas, kur jis kaip tik mini apie Prancūzijos izoliavimą ir jos tokiu būdu nugalėjimą.

Didžiausias prancūzų dienraštis „Le Temps" guodžia skaitytojus, kad kalbamas pareiškimas niekuo tarpusavio Prancūzijos ir Anglijos gyvenimo nepakeitė. „Tai nėra nei draugiškumo, nei nepuolimo sutartis. Tai yra paprastas pareiškimas dirbti taikos darbą. Šis Čemberleno - Hitlerio pareiškimas niekuo neliečia nei Prancūzijos Anglijos, nei Vokietijos - Italijos sutarčių, jis išreiškia vien norą vengti karo ir dirbti taikos palaikymui. Tas pareiškimas nekeičia Anglijos pareigų Prancūzijos atžvilgiu, jei vyktų konfliktas tarp Prancūzijos ir Vokietijos, nei pasižadėjimų, kuriuos turi Vokietija Italijos atžvilgiu, galimam konflikte tarp Italijos - Anglijos Viduržemio jūroje. Bet toji deklaracija turi reikšmės bendrojoj Europos politinėj orientacijoj. Pagal ją, dabar galėtų gerinti savo santykius ir Prancūzija su Vokietija ir Prancūzija - Anglija su Italija"...

Ar šiaip ar taip į šį faktą žiūrėsime, vis tiek šis tas nesuprantamo, neaiškaus liks. Kodėl Anglija tai padarė nepasitarus su Prancūzija? Juk visą užsienio politiką jos tarp savęs derino. Sunku tai atspėti. Bet ar nebus tai ateities kolonijų klausimas? Čemberlenas pasirašęs tokį aktą, lyg ir sutvarkė Anglijos-Vokietijos kolonijų klausimą. Hitleris lyg ir sutiko neliesti Anglijos imperijos, o Čemberlenas tokiu būdu apsaugojo savo teritorinę neliečiamybę. Jis sutiko sukviesti Prancūzijos, Anglijos, Olandijos, Portugalijos, Belgijos konferenciją, kurioje bus svarstomas Vokietijos kolonijų klausimas. Bet gal tik kitų valstybių sąskaiton. Jei ši hipotezė pasitvirtintų, tai reiktų laukti daug nenumatytų įvykių, kurie būtų irgi surišti su 1938 metų rugsėjo 30 diena. *St.*

Paryžius, 1938 m. X-2 d.

Ir Šveicarija susirūpinusi

Žiniomis iš Ciuricho, Šveicarijos parlamento atstovas Bringolfas įnešė Šveicarijos parlamentan interpeliaciją vyriausybei, kurioje jis reikalauja paaiškinimų dėl esamų žinių, kad Berlyne ir kituose Vokietijos miestuose šiuo metu matomi plakatai ir transparentai su užrašais: „2,5 mil. Šveicarijos vokiečių nori grįžti į reichą". Interpeliacijoje dar raginama kuo greičiau griebtis priemonių tokiems kurstymams užkirsti kelią ir labiausiai išaiškinti, kiek reicho vyriausybė turi ryšio su tais plakatais.

Laikraščiai pažymi, kad Hitlerio neseniai pareikšti žodžiai, jog po Zudetijos nelieka jokių teritorinių pretenzijų Europoje, neturi vertės, nes tikrenybėje, kaip faktai rodo, esą kitaip. „L. Ž."

• KORESPONDENCIJOS •

Gėliūnai, Gervėčių valsč. *Patenkinti dažnesniu „Aido" ėjimu.* Gėliūnų kaimo lietuviai gyventojai labai domisi lietuviškąja spauda. Jie gauna visus Vilniuje leidžiamus lietuviškus laikraščius. Vien „Aido" gauna 24 egz.

Dabar gėliūniečiai, išgirdę, kad mėgiamiausias jų laikraštis „Aidas" pradeda eiti savaitėje tris kartus, *nutarė ko greičiausiai išlyginti visą prenumeratą. Taip pat pasiryžo išsirašyti „Aidą" ir tie, kurie iki šiol jo dar nebuvo išsirašę.*

Teko patirti, kad panašiai yra patenkinti „Aido" dažnesniu ėjimu ir kiti Gervėčių valsčiaus lietuvių gyvenamieji kaimai.

R. Lašelis.

Rodunė, Lydos apsk. *Dėl prašymų.* Rodunės valsčiaus visa eilė lietuvių gyvenimų kaimų šių metų liepos mėnesį nusiuntė ministeriui pirmininkui ir vidaus reikalų ministeriui gen. Slavoj-Skladkovskiui prašymus. Nusiuntė šie kaimai: 1) Sklodonys, 2) Piliakalnis, 3) Vigonys, 4) Kargaudai, 5) Klaišiai, 6) Dubiniai, 7) Pelesa, 8) Piliūnai, 9) Pavalakė, 10) Seni Druskininkai, 11) Padzitvys ir kt.

Šių kaimų lietuviai gyventojai, remdamiesi Lenkijos valstybės konstitucijos užtikrintomis teisėmis prašė: 1) leisti steigi naujas lietuvių draugijas ir leisti veikti uždarytoms lietuvių draugijoms, 2) palengvinti žemės pirkimo sąlygas, 3) priimti lietuvius į valstybines įstaigas ir t. t.

Dabar tenka girdėti, kad Rodunės valsčiaus ponai stropiai ėmė teirautis, kas tuos prašymus rašė, kas juos nešiojo pasirašyti ir ko tuose prašymuose buvo prašyta.

Juodvarnis.

Dūkštas. *Mirė lietuvių bičiulis.* Praėjusį mėnesį Dūkšto miestelyje mirė vietos gydytojas *Bronislovas Turonekas.* Velionis buvo gudas. Bestudijuodamas Vilniuje medicinos mokslus buvo gudų laikraščio „Krinica" redaktorium ir uoliai dalyvavo gudų visuomeniniame gyvenime.

Velionis Dūkšte vertėsi gydytojavimu. Čia jis darbavosi keletą metų Begyvendamas tarp Dūkšto apylinkės lietuvių, visą laiką buvo jiems palankus ir nuoširdus bičiulis. Kaip gudas, visada galvodavo apie savo tautos reikalus, bet neužmiršdavo ir lietuvių. Gerai žinodamas jų gyvenimo sąlygas, kiekviena proga stengdavosi jiems padėti savo patarimais ir rimtais nurodymais.

Tebus jam lengva vietos lietuvių žemė. *B.*

Juodagalviai, Melagėnų valsč. *Negavo vakarui leidimo.* Juodagalvių jaunimas buvo pasiryžęs spalio 2 dieną surengti viešą lietuvišką vakarą. Prašymas Švenčionių apskrities storastai buvo įteiktas Melagėnų parapijos bažnytinio komiteto vardu.

Darbas buvo pradėtas. Pasiimta buvo vaidinti drama „Kruvini Brilijantai". Rolės buvo jau išmoktos. Tačiau vakaras neįvyko: negautas apskrities storastos leidimas.

N-as.

Lazdūnai (Valažino apskr.). *Dar dėl tautybės deklaracijos.* Kaip „Aido" 35 nr. buvo rašyta, Lazdūnų kaimo gyventojas Konstantinas Barauskas, norėdamas mokyti savo sūnų Vilniuje Vytauto Didžiojo gimnazijoj ir besistengdamas deklaracijos, šiemet rugpiūčio mėn. suvaikščiojo Varšuvon pėsčias. Vidaus Reikalų Ministerijoj jam tuomet buvo pasakyta, kad jo prašymas esąs persiųstas Naugardėlio vaivadijos įstaigon, kuriai įsakyta deklaraciją išduoti.

Nesulaukdamas deklaracijos, š. m. rugsėjo 8 d. nuvyko Naugardėlin; vaivadijos įstaigoje jam pasakyta, kad jo prašymas būsiąs išspręstas teigiamai rugsėjo 12 d. Valažino storastijos įstaigoje. Ten ir patarta jam kreiptis.

Rugsėjo 12 d. Barauskas nuvyko storastijon, kur storasta jam paaiškino, kad jis nieko neturįs prieš Barausko lietuvybę, bet liudijimo jis išduoti negalįs. Esą jeigu kam reikalinga deklaracija, tai pakaks pačiam parašyti ir tepasirašo (patvirtina) du liudytojai.

Tuo ir pasibaigė.

Rugsėjo 20 d. Barauskas vėl nusiuntė p. Premjerui prašymą, kuris, išvertus į mūsų kalbą, skamba šitaip:

Jo Ekscelencijai Ponui Ministerių Tarybos Pirmininkui Varšuvoje

Konstantino Barausko, Lazdūnų kaimo gyventojo, Lugamėnų valsč., Valažino apskr., Naugardėlio vaiv.

Prašymas

Norėdamas mokyti savo sūnų lietuvių gimnazijoj Vilniuje, dar prieš trejus metus pradėjau rūpintis deklaracijos, patvirtinančios mano ir mano sūnaus lietuvių tautybę. Tuomet Lugamėnų valsčiaus ir Valažino apskrities storastijos įstaigose man buvo atsakyta neigiamai, o iš Naugardėlio Vaivadijos Įstaigos negavau jokio atsakymo. Š. m. pavasarį išsiunčiau Jūsų Ekselencijai prašymą ir, nesulaukęs atsakymo, š. m. rugpiūčio antroj pusėj tuo reikalu nuėjau pėsčias net Varšuvon. Padariau apie 400 klm. Vidaus Reikalų Ministerijoj man buvo pasakyta, kad mano prašymas esąs persiųstas Naugardėlio Vaivadijos Įstaigon, kur būsiąs išspręstas palankiai.

Š. m. rugsėjo 8 dieną nuvykau Naugardėlin, kur Tautybių skyriuje mane painformavo, kad viskas būsią padaryta rugsėjo 12 dieną Valažino Storastijoj. Nurodytą dieną nuvykau Valažino Storastijon. Ponas Storasta man painformavo, kad galiu sau būti lietuvis, bet jokių liudijimų apie tautybę jis negalįs duoti. Jeigu kas tokio liudijimo reikalauja, tai pakanka pačiam jį parašyti ir tegul patvirtina du liudytojai arba pristatyti metrikų liudymą.

Niekuomet nesitikėjau, kad mano prašymas bus tokiu būdu išspręstas. Jis man kaštavo daug pastangų ir sveikatos. Keliai, kuriuos perėjau, padarė mane beveik netikusį darbui. Po tiek rūpesčių jaučiu didelę skriaudą ir nusivylimą.

Taigi, kartu su šiuo prašymu į Jūsų Ekselenciją jungiu ir savo skundą prieš tuos veiksnius, kurie neprisitaikė prie Jūsų Ekselencijos parėdymo.

Lazdūnai, 1938 m. IX 20 d.

(—) K. Barauskas.

Švendubrė, Gardino apsk. Švendubrė yra bene didžiausias visoje apylinkėje sodžius (turi apie 700 gyventojų) Dabar jis skirstomas į viensėdžius: dirba 3 matininkai, 2 melioracijos inžinieriai ir 30 darbininkų.

Švendubrėje yra apie 120 mokyklinio amžiaus vaikų. Jų mokymo sąlygos yra tokios:

Ankščiau Švendubrėje veikė lietuviška „Ryto" pradžios mokykla. Taip pat buvo ir valstybinė pradžios mokykla, kuri veikė valsčiaus lėšomis pastatytame naujame name. Joje dirbo du mokytojai. Abi mokyklos buvo pilnos mokinių ir lenktyniuodamos sparčiai varė savo darbą. Valstybinė mokykla, nenorėdama atsilikti nuo „Ryto" privatinės mokyklos, taip pat buvo įsivedusi lietuvių kalbos pamokas.

1933 metais „Ryto" mokyklą uždarius, „susitraukė" ir valstybinė mokykla. Kitais metais vietoj dviejų mokytojų ėmė dirbti tik vienas. Kadangi vienam mokyti 120 vaikų buvo per sunku, tai buvo panaikintas penktas skyrius. Mokyt. Dalecinskis vietoj lietuvių kalbos ir tikybos pamokų įvedė rankų darbelius.

Tai turėdami galvoje, vaikų tėvai nusiuntė Vilniaus arkivyskupui ir mokyklų inspektoriui prašymus, kad mokykloje vėl būtų sugrąžinta pirmykštė mokymo tvarka. Kaip tie prašymai buvo išspręsti, švendubriečiai dar ir dabar nežino, nes dar nėra gavę jokio atsakymo.

As.

Miliūnai, Apso vals. *Mažažemiai.* Šio kaimo ūkininkai mažai teturi žemės. Todėl daugelis ieško darbo kur kitur. Vieni pavasarį išvyksta uždarbiauti į Latviją, kiti eina dirbti į apylinkės dvarus. Rugiapiūtės metu dvaruose už dieną gaudavo po pusantro auksino, dabar tegauna vos po 90 skatikų.

Šios apylinkės dvarai labai dideli. Jų visa žemė neišnaudojama, ištisi plotai guli dirvonais. Jeigu jie būtų apkarpyti ir apylinkės bežemiams ir mažažemiams išdalinti, būtų padarytas didelis darbas. Tuomet nebereikėtų ir į Latviją važinėti.

Miliūnų žmonės nors ir skurdžiai gyvena, nors ir sunkiai dirba, tačiau nenusimena. Grįždami iš sunkių darbų, jie visą apylinkę budina gražiom lietuviškom dainom, kuriomis apdainuoja linksmas ir liūdnas savo gyvenimo valandas. Šventadieniais jaunimas pažaidžia sviediniu, pasiskaito lietuviškų laikraščių, padainuoja.

Apso klebonas kun. Rudzinskas nekartą yra raginęs Miliūnų jaunimą dėtis į jo nelietuviškas organizacijas, tačiau iki šiol dar nė vienas neįsirašė.

Čia žmonės vis dar gyvena viltimi, kad kada nors vėl galės veikti lietuviškos skaityklos, draugijos ir jie vėl turėsią jų skyrius.

Vietinis.

Punskas, Suvalkų apskr. *Nepaprasta pašvaistė.* Praėjusio mėnesio 14 d. Punsko apylinkėje buvo matoma nepaprasta šiaurės pašvaistė. Pradžioje buvo sužerėjęs raudona šviesa visas dangaus skliautas. Vėliau šį šviesa išblėso ir pasikeitė į baltus šviesos stulpus, kurie pakaitomis tai ryškėdavo, tai silpnėdavo. Pagaliau, išnyko visai. *J.*

KRONIKA

Lietuvių pieninių skoloms uždėtas areštas

Kai kurios Vilniaus krašto lietuvių pieninės buvo pasiskolinusios Lietuvių Ūkio Draugijoje pinigų. Šią draugiją uždarius, jos valdiškas kuratorius Č. Beuermanas mėgino tas skolas greičiausiai išieškoti, bet iki šiol jam tai padaryti nepavyko.

Kaip buvo rašyta, šios uždarytosios Lietuvių Ūkio Draugijos atleisti nuo darbo tarnautojai nėra gavę jiems priklausomo atlyginimo. Tarnautojai draugijos kuratorių apskundė teisman.

Teismas į jų skundą atsižvelgė ir, kol byla bus galutinai išspręsta, uždėjo areštą ant tų Lietuvių Ūkio Draugijos pinigų, kurie yra paskolinti lietuvių pieninėms.

Romuviečių žiniai

Spalio 8 d. (šeštadienį) 19 v. bus „Romuvos" Klubo narių po vasaros atostogų pirmutinis susirinkimas, kuris įvyks klubo buveinėje. Turėtų dalyvauti visi nariai!

Valdyba.

Sukonfiskuotas „Przegląd Wileński"

Kaip jau esame rašę, šiomis dienomis iš spaudos išėjo Vilniuje nuo 1912 metų leistas lenkų kalba laikraštis „Przegląd Wileński". Dabar tenka sužinoti, kad pačio paskutiniojo „Przegląd Wileński" numerio skaitytojai nepamatys, nes jis Vilniaus miesto storastos sprendimu yra sukonfiskuotas už Boleslovo Šiškovskio straipsnį „Konfiskavimai".

Taip pat kartu sukonfiskuota ir Vilniaus gudų spaudos biuletenis „Wiadomości Białoruskie".

Mirė prof. M. Zdiechovskis

Spalio 5 dieną Vilniuje mirė buvęs Vilniaus Stepono Batoro Universiteto rektorius ir ilgametis jo profesorius Marijonas Zdziechovskis. Velionis buvo žymus mokslininkas ir pasaulinio garso literatūros žinovas bei kritikas. Be to, nuolatos bendradarbiavo Vilniaus lenkų spaudoje ir su nepaprastu drąsumu ir atvirumu kovojo už teisybę ir gynė skriaudžiamuosius.

Prokuroras spaudos priežiūros reikalams

Iki šiol Vilniaus apygardos teismo apimančiose krašto ribose visos spaudos priežiūra buvo pavesta viceprokurorui Volskiui. Dabar, kaip lenkų laikraščiai praneša, viceprokuroras Volskis esąs skiriamas kitoms pareigoms, o spaudos priežiūra būsianti pavesta viceprokurorui Novickiui.

Dingo lenkų teatro direktorius

Šią vasarą Vilniuje subankrutavo ir užsidarė neilgai veikęs lenkų teatras „Qui pro quo". Dabar, kaip pranešama, Vilniaus policija gavo žinią, kad šiomis dienomis kažkur išvykęs ir dingęs ir pats to teatro buvęs direktorius Vytautas Stelmesevičius.

Mieste kalbama, kad V. Stelmasevičius „Qui pro quo" teatrą buvo įsteigęs paskolintais pinigais. Teatrui subankrutavus ir jo direktoriui nežinia kur dingus, jo „geradariai" skolintojai dabar kremtą savo pirštus...

Slovakai su čekais

Prasidėjus konfliktui tarp Čekoslovakijos—Vokietijos, Čekoslovakijos—Lenkijos ir Čekoslovakijos—Vengrijos, visi laukė, kaip nusistatys slovakai, kurių Čekoslovakijoje yra keletas milijonų. Slovakų nusistatymas buvo įdomus dar ir todėl, kad dalis slovakų buvo bendradarbiavimo su čekais šalininkai, o kita dalis reikalavo autonomijos.

Pagaliau šio mėn. 6 dieną Zline mieste buvo sušauktas visų slovakų partijų atstovų kongresas, kuriame galutinai buvo išdėstytas slovakų tautos nusistatymas. Tą pačią dieną vakare vienbalsiai buvo priimtas nutarimas, bad slovakų tauta turinti gauti autonomiją.

Nutarime tačiau nieko nepasakyta, prie kokios valstybės slovakai nori gyventi.

Bet tą dieną Čekoslovakijos vyriausybė paskyrė Slovakijos autonominės vyriausybės premjerą Tiso, kuris sudarė vyriausybę iš penkių ministerių. Iš gautų žinių atrodo, kad Slovakijos autonominės vyriausybės premjeras bus podraug Čekoslovakijos ministerių kabineto narys - Slovakijos reikalų ministeris.

Tuo būdu slovakų tauta, įskovojusi autonomiją, palieka Čekoslovakijos valstybėje.

Kaip žinome, Čekoslovakijos sostinė yra Praha, o Slovakijos sostinė yra Bratislava.

Lietuva kino ekrane

Per visus metus Lietuvoje viešėjo iš Jungtinių Amerikos Valstybių atvykę du broliai Motuzai, kurie filmavo Lietuvos krašto vaizdus, įvairių švenčių iškilmes, žmonių papročius ir kt. Su filmavimo aparatu jie apkeliavo visą kraštą. Befilmuodami daug dėmesio kreipė į Lietuvos gamtą, papročius, naujus pastatus, pavyzdžiui, mokyklas, taip pat tautinius drabužius. Savo filmuose jie Lietuvą pavaizduoja tokią, kokia ji yra dabar po 20 metų nepriklausomo gyvenimo metų. Jų filmos spalvotos.

Broliai Motuzai Amerikon išvažiavo šiomis dienomis. Jie išsivežė visas Lietuvoje pagamintas filmas, kurias rodys važinėdami po Amerikoje lietuvių kolonijas. Be to, jie ketina propaguoti lietuviškus tautinius drabužius. Jie nusivežė daug lietuviškų tautinių kostiumų (moteriškų) pavyzdžių, kuriuos rodys filmų seansų metu.

Kokių kolonijų reikalauja Hitleris?

Kolonijų turės duoti visi, išskyrus anglus

Šio mėn. 5 dieną Paryžiaus spauda labai daug vietos skiria Prancūzijos atstovų rūmų debatams.

„Figaro" pabrėžia, kad ministerio pirmininko Daladie kalba žemuosiuose rūmuose buvo pasakyta rimta nuotaika. Taika buvo išgelbėta tik kraštutiniu kompromisu ir tas kompromisas, nors ir taip skaudus Čekoslovakijai, buvo vertingesnis už konfliktą. Laikraštis primena, kad, Daladie žodžiais, ateityje taika galės būti išgelbėta tik, jei bus įgyvendinta tikra jėgų pusiausvyra.

„Petit Parisien" konstatuoja, kad Prancūzija, paskirdama savo ambasadorių Italijai, netrukus pripažinsianti Italijos suverenumą Abisinijoje. Esą, Londono ir Paryžiaus vyriausybės tuo reikalu jau esančios susitarusios ir dėl Anglijos ir Italijos balandžio 16 d. susitarimo įsigaliojimo, kuris yra susijęs su Ispanijos reikalų sutvarkymu. Esama pagrindo manyti, kad Čemberleinui ir Dalade Miunchene Musolinis yra suteikęs tam tikrų patikrinimų dėl Ispanijoje kovojančių savanorių svetimšalių atšaukimo.

„Echo de Paris" pabrėžia, kad, sutvarkius reikalus su Rymu reikia išspręsti visus klausimus ir su Burgosu.

Pasak „Oeuvre", Hitleris Čemberlenui pareiškęs, kad reikėtų sutvarkyti ir kolonijų klausimus. Hitlerio nuomone, teisių į kolonijas turinčios tik didžiosios valstybės. Esą, Hitleris iškėlęs mintį, kad Anglija iškeltų savo anksčiau pareikštą nuomonę dėl Portugalijos kolonijų perleidimo Vokietijai. Vokietija taip pat norėtų gauti dalį Belgijos kolonijų Kongo srityje. Prancūzija jai turėtų grąžinti Togo ir Kameruną. Kalbėti apie oro laivyno paktą ir ginklavimosi apribojimą Vokietija sutiktų tik išsprendus minėtus kolonijų klausimus.

KARAS ISPANIJOJE

Iš Londono pranešama, kad tarp Anglijos, Prancūzijos ir Italijos baigiamos derybos Ispanijos naminio karo reikalu ir kad tikimasi pasiekti tarp tų valstybių susitarimo.

Sutartis būsianti bene paremta šiais dėsniais:

1) kariaujančios pusės paliekamos savo likimui, be paramos iš svetur;

2) savanoriai būsią atšaukti nedelsiant;

3) abi kariaujančios pusės ir vėliau negausiančios nei savanorių, nei amunicijos bei ginklų, nei kitos karui reikalingos medžiagos.

Prancūzija bene pasižada aklinai uždaryti sieną su Ispanija ir stropiau daboti savo uostuose išplaukiančius laivus.

Taisytojai

Feljetonėlis

Prieš kelias dienas „Kur. Wil". perskaičiau tokią žinutę:

> Daugėliškio valsčiuje buvo rasta užmuštas Gaveikėnų gyventojas Petras Čeponis.

Perskaičiau ir — pabūgau.

Pabūgau ne dėl tragiškos a. a. Petro Čeponies mirties, bet dėl „Kur. Wil." neatsargumo: juk jis išdrįso savo skiltyse įsiūdti „nepataisytą" Čeponies pavardę. Kas kas, o jis turėtų tai padaryti. Nuostabi jo drąsa, nebijo eiti kolizijon nė su visagaliais „taisytojais"!

Pirmajam išgąsčio įspūdžiui pabėgus, vėl kilo klausimas.

O kaip jis turėjo tą pavardę „pataisyti"?

Paprastai taisytojai nukerta pavardei galūnę. Tad ir šiuo atveju reikėjo galūnę nukirsti, iš Č e p o n i e s pasidaryti Č e p o n. Ar negerai?

— Oi, dar negerai, — atsakė man kažkoks vidujinis balsas.

— Tai kaip? — paklausiau aš to vidujinio balso.

Č e p a n! Č e p a n! — atsakė jis vėl. — O dar geriau Č i a p a n!

Tikrai, taip būtų geriausiai. Ir nesusivok tu man...

— Bet ar gerai ir tu patari? — vėl paklausiau aš savo balso. — Ar negalima būtų dar geriau „pataisyti"?

— Pagalvokime, gal ir galima, — atsakė jis nam ir giliai susimąstė.

— Vargšas tu, vargšas! — pamaniau — Dėl tokio menkniekio tiek turi galvoti... O dar didesni vargšai tie „taisytojai", kurie kai kada nesugeba nė tinkamai savo darbo padirbti...

Po kiek laiko girdžiu, kaip tas manasis balsas pašnibždomis pats su savim kalba:

„Č i a reikėtų pakeisti žodžiu T u, „p o n" — suprantamesniu „p a n"...

— Eurika! — sušukau ir aš. — T u p a n! T u p a n!

— Taip, T u p a n būtų geriausiai, — pritarė man tas balsas.

Ir aš patarčiau „Kur. Wil." kitą kartą būti apdairesniu ir su „taisytojais" vieningai dirbti. Juk už Tupan jis susilauktų tik pagyrimo...

Vubė.

Įvairu-įdomu

Istoriškas dienraščio T i m e s straipsnis

Dar neiškus buvo Čekoslovakijos likimas, kai anglų dienraštis T i m e s (tark: Taims) įsidėjo vedamąjį straipsnį, kuriame pasiūlė atiduoti Sudetus Vokietijai. Tas straipsnis politiniuose Europos sluoksniuose sukėlė gyvą atgarsį. Vokietija, aišku, priėmė to laikraščio pasiūlymą su didžiausiu pasitenkinimu, bet pačioje Anglijoje ir Prancūzijoje kalbamas straipsnis sukėlė visą eilę aštrių protestų. Anglijos užsienių reikalų ministerija nepritarė tam straipsniui, pareikšdama, kad jos nusistatymas neturįs nieko bendra su T i m e s nusistatymu Čekoslovakijos atžvilgiu. Rimtam spaudos organui ministerijos pareiškimas labai nepatiko. Bet laikraštis ir toliau laikėsi savo nuomonės. Pagaliau įvyko taip, kaip siūlė T i m e s. Dabar kiti laikraščiai spėlioja, iš kur T i m e s žinojo, kad Sudetai bus atiduoti Vokietijai. Kai kurie laikraštininkai dabar prisimena, kad tuojau po to, kai tas straipsnis buvęs parašytas, T i m e s redaktorius Dawsonas ir užs. r. ministeris Halifaxas sėdėję kartu už stalelio vienoje kavinėje ir kažką linksmai šnekučiavęsi. Spėjama, kad Halifaxas paraginęs Dawsoną parašyti tą istorišką straipsnį.

Policininkas—bitininkas

Neseniai Londone išėjo emeritūron vienas policininkas, kurio svarbiausia specialybė buvo gaudyti užklydusias didmiestin bites. Bitės, patekusios miestan, yra paprastai labai piktos, dėl to įgelia ne vieną žmogų. Įdomu, kad kiekvienu atsitikimu, kada bitės „prisikabindavo" prie praeivių, buvo šaukiamas kalbamas policininkas, kuris įkyrias bites gaudydavo ir „vesdavo nuovadon", t. j. savo avilin. Savo pareigas tasai policininkas ėjo 40 metų. Londoniečiai tuo policininku buvę labai patenkinti, o dabar išėjus jam emeritūron, didmiesčio gyventojai yra labai susirūpinę, nes nebus, kas juos „gins" nuo bičių. Išeidamas emeritūron, policininkas pasakė, kad bitės labiausiai puolančios rudaplaukius ir tamsius blondinus, o ypač tuos žmones, kurie kvepia kokiomis nors perfumomis arba alkoholiu. Pasirodo, kad bitės labiau „mėgsta" moteris, negu vyrus. Taip yra Londone, o kažin kaip yra pas mus? Pasistenkite tai ištirti.

Geležinkelis, einąs pro 150 tunelių

Neseniai baigtas tiesti Persijoje geležinkelis, jungiąs Kaspijos jūrą su Persų įlanka, kuris eina pro 150 tunelių. Visų tunelių ilgis, drauge paėmus, sudaro 60 kilometrų. Ilgiausias tunelis turi 6 klm. Aišku, kad persai išvedė geležinkelį pro tiek tunelių ne dėl to, kad norėjo šioj srity naują rekordą pastatyti, bet todėl, kad kitaip negalima buvo geležinkelio ištiesi dėl paviršiaus kalnuotumo.

Kiek yra pasaulyje iš viso automobilių?

Jungtinių Amerikos Valstybių Žemės Ūkio Departamento apskaičiavimu, visame pasaulyje šiuo metu yra 43.078.690 automobilių. Iš to skaičiaus Jungtinėse Amerikos Valstybėse yra 30.041.292 automobiliai. Palyginus su praėjusiais metais, automobilių skaičius J. A. Valstybėse šiemet padidėjo 2.518.453 automobiliais. Paskutiniame dešimtmetyje automobilių skaičius visame pasaulyje padidėjo 45 proc. Vienas automobilis tenka 48 žmonėms, tuo tarpu kai prieš dešimtį metų vienas automobilis tekdavo 64 žmonių. J. A. Valstybėse vienas automobilis tenka 4 su puse žmonių. Tolimesnes vietas motorizacijoje užima Anglija, Prancūzija, Vokietija, Kanada, senovinė Austrija ir t. t. Paskutinę vietą užima Afrikos negrų respublika Liberija, kur vienas automobilis tenka 12.821 žmonių.

Ir plikieji gali apsidrausti

Žmonės apdraudžia namus nuo gaisro, apdraudžia sveikatą, savo ūkius ir kitokius dalykus. Amerikoje, pavyzdžiui, moterys apdraudžia savo kojas, nugaras, akis ir nosis. Įvykus kokiam nelaimingam atsitikimui, pavyzdžiui, nulaužus apdraustajam koją, draudimo įstaiga išmoka tam tikrą pinigų sumą. Anglijoje viena apdraudimo įstaiga sumanė drausti vyrus nuo nuplikimo. Kol vyras nėra plikas, moka kas mėnuo įstaigon po kelius šilingus, o nuplikęs, ypač kai plikė trukdo tiesioginiam klijento darbui, įstaiga išmoka dideles pinigų sumas. Kalbamoji apdraudimo įstaiga turinti labai daug klijentų.

Lloyd George ir papūga

Lloyd George yra garsus Anglijos politikas. Dabar dėl senatvės jau jis mažiau dalyvauja politiniame gyvenime, bet prieš Didįjį karą, karo metu ir tuojau po karo jis buvo labai veiklus politikas. Paprastai politikai nedaug kalba, Lloyd George gi yra labai kalbus. Sakoma, kad tik jo žmona kai kada jį prilaikanti, kai jis per daug įsikalbąs. Matyt, žmona taip dažnai Lloyd George perspėdavo, kad ir jo papūga buvo išmokusi savo poną perspėdinėti. Kažkuriais metais po karo buvęs toks atsitimas. Lloyd George kalbėjęsis su garsiuoju Prancūzijos politiku Briandu. Lloyd George taip buvo įsikalbėjęs, kad papūga rado reikalą jį perspėti: „To neturi sakyti, Dovide; neturi to sakyti". Sakoma, kad papūgos perspėjimas buvęs padarytas visai laiku ir Lloyd George nepasakęs to, ką galėjęs įsismaginęs pasakyti Briandui. Papūgos staiga, bet laiku perspėtas, Lloyd George net įsikandęs liežuvį.

Oras keičiasi kas 12 — 15 metų

Žinomas anglų gamtininkas Robertas Marshams 1736 metais pirmas pradėjo vesti tam tikrus visokių gamtos reiškinių kronika vedama ir šiandie Roberto Marshams'o įpėdinių. Užrašuose yra pažymėta, kad anksčiausiai kregždės yra atskridusios balandžio 3 d. (1846 m.), o vėliausiai gegužės 12 d. (1904 m.). Iš kalbamų užrašų galima matyti, kad oras keičiasi maždaug kas 12—15 metų.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius Liudvikas Cicėnas. „RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83.